

No seria cap acudit afirmar que el millor disseny ecològic és el no dissenyat, l'objecte no nat. Res de matèria, cap energia, cap residu. Abans d'admetre un encàrrec, un dissenyador amb consciència ecològica hauria de reflexionar sobre si aquell producte que li demanen és realment necessari en el mercat. I com que indefectiblement la resposta és que no, potser hauria de negar-se a acceptar la feina. No ser còmplice d'aquesta muntanya creixent d'estrils inútils que s'amunteguen pertot arreu. I, en conseqüència, plegar i anar a buscar un altra professió menys compromesa.

Però imaginem que aquest dissenyador, tot i estar conscienciat, creu en el possibilisme. Li han encarregat l'enèsima cadira, n'hi ha milers a les botigues, de tota mena, però ell intentarà fer-ne una de millor. Està disposat a arriscar, a cercar un model més afable mediambientalment parlant. Les seves estratègies podrien ser: reduir tamany i pes; usar materials abundants i reciclables; minimitzar i netejar el procés constructiu; augmentar les prestacions, fer-la desmuntable, emmagatzemable, plegable...; fer-la duradora, sòlida, irrompible o reparable; evitar o reduir l'embalatge...

Però, pot un dissenyador incloure lliurement aquestes estratègies a les seves creacions? No. Evidentment qui decideix és l'empresa. I ja sabem el seu minso grau de convicció pel que fa a aquest tema. Ara bé, imaginem per un moment un empresari conscienciat: el millor que pot fer és produir objectes sans i que a més li donin beneficis. S'ha de preocupar de fabricar honestament, mantenint la bondat durant tot el procés –el famós concepte “del bressol a la tomba”–, però aconseguint l'èxit comercial del producte. Si no, plegarà o tomarà a generar productes malalts. És per això que han fracassat molts intents en la producció d'objectes ecològics, per l'alt preu final que només ha pogut suportar una elit d'alt nivell adquisitiu. Amb voluntarisme, mai s'aconseguirà res més que no sigui tranquil·litzar algunes consciències mentre el Planeta continua la seva degradació.

Evidentment calen mesures de control estatal, normatives rigoroses i càstigs conseqüents. I en paral·lel, augmentar l'educació popular, però dins la societat de consum on vivim l'única sortida realment eficaç fóra l'oferta de productes rendibles. I això no és pas impossible: per exemple, l'empresa Freudenberg Politex rescata de la brossa anualment més

El disseny ecològic, avui

Rebutjar l'encàrrec o fer-lo rendible

Juli Capella, *arquitecte i dissenyador*

de 350 milions d'ampolles de plàstic per produir Polifill Eco, un fil que serveix tant per teixir com per fer farciment de sofàs. El grup Mauro Saviola fabrica milions de metres quadrats de plafons de fusta, sense tallar ni un sol arbre. Aprofita fusta en desús, deixalles de serreria i dona nova vida a mobles vells o caixes de fusta. Però tot això amb costosíssims processos tecnològics que només són possibles amb l'expectativa de guanys econòmics.

El disseny ecològic avui té una conjuntura social molt favorable, perquè tothom s'hi apunta, però pateix una praxi força complexa. Des d'abans d'agafar el llapis –o el ratolí– el creador ja ha de tenir en compte els criteris ecològics i forçar fins i tot el tipus d'encàrrec. El creador francès Philippe Starck, per exemple, no admet cap feina relacionada amb les armes, la violència o l'alcohol, i va fer la promesa –per cert incomplida– de no tornar a treballar cap moble amb fusta natural, amb l'argumentació que no té lògica talar un arbre per assegurar-s'hi, ja que aquesta funció podem resoldre-la millor amb altres materials.

A més, el disseny ha de ser tan raonable i atractiu que trobi el seu forat al mercat. Que, per cert, és un mercat –malgrat el que pensen els departaments de màrqueting–, que sap molt bé el que vol, i que cada cop menys es deixarà ensarronar i exigirà informació contrastada del que està comprant.

Per un cop, el maleït disseny, sovint acusat de frívol i epidèmic té, en canvi, l'oportunitat de salvar el món. En mans dels dissenyadors i empresaris ètics hi ha la possibilitat de forçar els productes cap a la netedat, l'essència i la bondat. Perquè afortunadament el disseny té una pota a la indústria i l'altra a la cultura, compensant cost i servei amb responsabilitat social. Aquest equilibri és el que possibilitarà que visquem més feliços fins i tot consumint menys. Això sí que seria un bon negoci per a tothom i, de retruc, deixariem d'espatllar aquest malbarat planeta grisós. Dissenyadors i empresaris ètics, uniu-vos!